

COMITÉ VAN AANBEVELING

Drs. Frits Sollewijn Gelpke

oud-bestuursambtenaar NNG, oud-voorzitter Nieuw-Guinea Raad, historicus.

Dhr. Fred Korwa

Papua vertegenwoordiger, oud-medewerker Ministerie van Landbouw.

Drs. Cees van Dijk

oud-bestuursambtenaar NNG, oud-minister van Ontwikkelingssamenwerking en van Binnenlandse Zaken.

Mr. Carel Schneider

oud-bestuursambtenaar NNG, oud-ambassadeur, schrijver (pseudoniem F. Springer).

Drs. Dirk Vlasblom

journalist NRC Handelsblad, antropoloog en historicus m.b.t. Papua.

Dhr. Joop van Zijl

radio- en televisiejournalist, o.a. redactie NOS.

Dhr. Aad van den Heuvel

televisieprogrammamaker.

Mr. Jan Herman van Roijen

oud-ambassadeur in Jakarta en Londen.

WOORD VAN HET BUREAUHOOFD

PACE in beweging

U bent gewend vanaf deze plaats een woord van de voorzitter te lezen maar het leek het bestuur een goed idee als het kantoor het woord nam. Dus even voorstellen: sinds juli van dit jaar ben ik, Nancy Jouwe, als bureauhoofd werkzaam bij stichting PACE. Als dochter van een Papua vader (en Indische moeder) ben ik in het verleden al op verschillende manieren actief geweest voor de 'Papuzaak': als actievoerder, onderzoeker en bestuurder. En nu dus als bureauhoofd bij een stichting die zich inzet voor beheer, behoud en ontsluiting van Papua cultureel erfgoed.

Wat is er zo mooi aan PACE? Wat mij meteen trof was dat het verzamelde erfgoed bij PACE niet alleen bestaat uit documenten, houtsnijwerken en stenen bijlen, maar ook uit prachtige beschrijvingen van weefseltechnieken, spannende oude films, polygoon journaals, foto's en vertelde verhalen van mensen die gewoon, gewerkt en geleefd hebben in Papua en Nederlands-Nieuw-Guinea. De rijkdom en variëteit van dit erfgoed doet iets vermoeden. Namelijk dat bij PACE een club mensen actief is die met veel liefde, inzet, betrokkenheid en zeer veel kennis van zaken dit culturele erfgoed een rechtmatige en toegankelijke plek wil geven. Dat vermoeden wordt bevestigd nu ik er een aantal maanden rondloop.

Na vier jaar hard werken heeft de organisatie een mooie basis neergezet waarop voortgebouwd kan worden: 1817 boeken, 254 kaarten, 272 films, 4750 foto's en dia's, en 1720 artefacten zijn geregistreerd en gemiddeld 60% daarvan is beschreven. Onze website heeft maandelijks rond de 3.000 bezoekers en 89.000 hits. Dat zijn mooie cijfers.

Zonder geschiedenis geen toekomst

Waar ik ook erg enthousiast over ben, zijn de vele mogelijkheden en manieren om wat met dat erfgoed te doen. Daarin blijven we samenwerken met erfgoedinstellingen (musea, archieven en bibliotheken) in Nederland. En minstens even belangrijk: de komende jaren willen we de samenwerking gaan uitbreiden en intensiveren met organisaties en sleutelpersonen in Papua. Het erfgoed wat we hier verzamelen, kent men daar vaak niet, terwijl het een onderdeel is van de geschiedenis van de inheemse bewoners van Papua. Die geschiedenis komt op vele manieren tot uiting in het culturele

erfgoed. Het vormt een cruciaal onderdeel voor de bewoners van Papua die vorm willen geven aan een goede toekomst. Het is ook te merken dat de Papua's steeds meer hongeren naar die geschiedenis, de kennis erover en de toegang ertoe. Want: zonder geschiedenis geen toekomst. PACE werkt aan diverse vormen van samenwerking op en met Papua. In de volgende nieuwsbrief zullen we daar uitgebreider over inlichten.

Wikipedia

De PACE website gaan we in 2007 uitgebreider inzetten: naast de ontsluiting van artefacten en documenten maken we veel meer foto's en films via onze website toegankelijk. In de toekomst hopen we te komen tot een heuse Wikipedia, in PACE stijl. Dit is een toegankelijke encyclopedie via internet, die vooral niet stoffig maar wel actueel en informatief is. Onze database zal alle informatie die op de website te zien is, actief blijven ondersteunen. Om bij te blijven in alle snelle ontwikkelingen, zullen we met onze database ook gaan werken via Internet. Op deze manier kunnen we de bovengenoemde plannen beter verwezenlijken. Allemaal mooie toekomstmuziek, en we zijn hard aan het werk om deze zaken te realiseren.

Nieuwe jasjes

PACE is in beweging. Dat zal zich ook uiten in een aantal praktische zaken. We zullen een nieuwe huisstijl laten ontwikkelen. Dat betekent dat u deze nieuwsbrief voor de laatste keer in dit jasje zult aantreffen. Maar niet alleen de huisstijl wordt nieuw, ook het fysieke onderkomen van PACE zal veranderen. PACE gaat namelijk in 2007 verhuizen naar Utrecht. We zullen ons gaan huisvesten in een pand in de binnenstad, op loopafstand van het Centraal Station. We willen deze nieuwe plek ook aanwenden om kleinschalige PACE salons te gaan organiseren: een filmavond, een verhalenmiddag, een discussie ochtend, het kan allemaal. Als het maar over cultureel erfgoed gaat. We hebben onlangs voor alle PACE betrokkenen een geslaagde filmavond gehouden die 'ontaardde' in een verhalen avond. Arts Willem Visser, o.a. werkzaam in Nederlands-Nieuw-Guinea, ging op zijn praatstoel zitten en geboeid luisterde iedereen toe. Het mooie was dat zijn verhalen weer werden ondersteund door uniek oud filmmateriaal. Dat is nou een typische PACE avond. Hopelijk meer van dat moois in de toekomst. Ook voor u.

Nancy Jouwe

Het PACE-logo is een deel van de randversiering onderaan een

Marind-tifa/ trommel.

De Marind wonen in het zuidoosten van Papua.

Eigenlijk had ik deze stukjes moeten beginnen met de vraag van Pilatus: 'Wat is waarheid?'

En wel hierom. Een tijdje geleden bekeken we met een aantal mensen van PACE op kantoor een voorwerp uit het Asmatgebied. Iemand zei: 'Dat rood op het voorwerp, dat maken ze met bloed.' 'Welnee,' zei een ander, 'dat komt van een soort bessen!' De derde zei: 'Maar het is pigment, van gebrande klei, die later wordt gemalen.' 'Gebrande klei? Er zijn toch leemputten, waar rode leem zo in zit?' 'Ik dacht dat het rood sap was van mangrovewortels.' 'In de Vogelkop heb je een struik, en met de bladeren daarvan kun je rode verf maken!'

Kortom, ervaringsdeskundigen, die ieder in een ander gebied gewerkt hebben, komen ieder met de waarheid van dat gebied. En we realiseren ons zelden dat, al weten we best hoe groot West Papua is, we toch onze eigen ervaring als algemeen geldend voor de Papuacultuur nemen.

In een gebied waarin vroeger hoofdzakelijk met materiaal uit de omgeving gewerkt werd, krijg je een heleboel oplossingen naast elkaar. Natuurlijk was er ook handel, omdat sommige oplossingen beter werkten dan andere, en sommige materialen deugdelijker waren dan andere. Toch bleef er veel variatie. Het is jammer dat we voor veel van die oplossingen, of het nu voor verf is of voor het verwerken van planten in sieraden of voor het maken van gereedschap, niet of nauwelijks overzichten hebben voor het hele land. Het zou leuk zijn om die samen te maken.

Op de vorige stukjes over de schelpen en de kniebijl kwamen verschillende reacties. Het blijkt, dat als we iets heel concreets aan de orde stellen, mensen zich veel duidelijker herinneren, wat ze daarvan hebben gezien en meemaakt.

Zo vertelde Pim Schoorl, dat de kniebijl door de Muju voor alles, zelfs voor het kloppen van sago, werd gebruikt. Siegfried Zöllner schreef dat de Jali de bijl wel degelijk ook als dissel gebruikten voor het vlak maken van planken. De heer W. Vink stuurde een hoofdstuk uit *The Technology of a modern Stone Age People in New Guinea* van Beatrice Blackwood (Oxford 1950), waarin zij ook laat zien, dat één stuk gereedschap voor alle bewerkingen kan dienen.

We hopen in de toekomst van deze rubriek een pagina te maken op onze website zodat alle reacties voor ieder zichtbaar zijn en we op die manier een verzameling kunnen aanleggen van ervaringen en waarheden.

Miekee Kijne

Jan van Baal, actief bestuurder en penningmeester heeft zich om gezondheidsredenen moeten terugtrekken als penningmeester maar blijft wel aan als bestuurslid. PACE verwelkomt 2 nieuwe bestuursleden. Zij stellen zichzelf even voor:

Peter Waal, geboren in 1950 te Amsterdam

Penningmeester sinds juli 2006

Nadat ik in 1979 mijn studie sociaal-culturele wetenschappen, gericht op onderzoek en onderwijs, had afgerond, moest ik om gezinsredenen ervan afzien als onderzoeker in het buitenland te gaan werken, zoals aanvankelijk de bedoeling was. Vervolgens werkte ik een aantal jaren met veel plezier als leraar in het middelbaar en hoger onderwijs. Omdat het onderwijs mij geen uitzicht bood op een volledige betrekking, stapte ik begin 1985 over naar het bedrijfsleven, eerst als marketing medewerker, nu als administrateur.

Harmen van der Heide, geboren in 1936 te Groningen

Bestuurslid sinds september 2006

Mijn jeugdjaren bracht ik door in een gereformeerde pastorie in Leeuwarden. Ik begon bij de Raad voor de Zending van de Hervormde kerk en werd eind jaren '50 geplaatst in Teminabuan, bij de Jongensvervolgsschool. Na terugkeer in Nederland ging ik het onderwijs in, o.a. als docent Sociale geografie van de Ontwikkelingslanden aan de lerarenopleiding te Utrecht.

Tijdens mijn werkzame periode ben ik altijd betrokken gebleven bij het zendingswerk. De classis Ede benoemde mij in 1978 als classicaal deputaat voor zending en wereld diaconaat met aandachtsgebied Indonesië/Zuidoost-Azië. Deze functie heb ik met wisselende invullingen tot 2003 mogen blijven vervullen.

Versterking van de kantoororganisatie

Ook op het kantoor zijn de troepen versterkt. Sinds juli jl. werkt **Nancy Jouwe** parttime als bureauhoofd.

Nancy Jouwe (Delft, 1967) is dochter van een Papua vader en een Indische moeder. Zij studeerde Vrouwenstudies en Cultuurgeschiedenis aan de Universiteit van Utrecht. Zij werkte o.a. voor stichting Papua Volken als coördinator, bij de Universiteit Utrecht als junior onderzoeker en bij St. Mama Cash als programma manager en adjunct-directeur. Op dit moment is zij naast PACE betrokken bij diverse projecten binnen de culturele sector en ontwikkelingssamenwerkingsector. Zij publiceerde o.a. *Papua's? Oja, die bestaan echt, hè?* Een inventarisatie van de positie van Papuavrouwen in Nederland, 1958-1992, samen met Marlise Mensink en *Caleidoscopische Visies*. De zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwenbeweging in Nederland, samen met Maayke Botman en Prof. Gloria Wekker (KIT Publishers).

PAS VERSCHENEN BOEKEN

Dit keer een langere lijst dan U van ons gewend bent. Er wordt een aantal boeken besproken die langere tijd uit zijn. De redactie wilde deze uitgaven toch graag noemen omdat er in de vorige nieuwsbrief geen ruimte meer voor was.

Theodor Rathgeber (red.) (2005). *Economic, Social and Cultural Rights in West Papua*. Germany: Foedus Verlag, 224 pp., ISBN 3-932735-98-6 (€ 10,- + porto)

Een bundeling van kritische studies van de sociale en economische situatie in Papoea. Uitgegeven door de Evangelische Kerk in Rhineland-Germany.

Te bestellen bij: West-Papua-Koordinationsstelle te Wuppertal: west-papua-netz@vemission.org

Sabine Kuegler (2005). *Dochter van de jungle, een meisje uit de steentijd*. Amsterdam: Uitgeverij Sirene, 253 pp., ISBN 90 5831 356 5 (€ 18,95)

In tegenstelling tot wat op de omslag staat, speelt het verhaal zich niet af in Papua Niugini (oostelijk deel), maar in Irian Jaya, het huidige Papoea.

De 5-jarige Sabine verhuist met ouders, zus en broertje naar de Fayu's, waar de jungle voor haar één grote speeltuin is. Als zij op 17-jarige leeftijd teruggaat naar Europa om haar schooldiploma te halen, blijkt dat zij nog heel wat bij moet leren. Al was het maar om boodschappen te doen of de straat over te steken. De vraag blijft; 'Wie ben ik eigenlijk, een Fayu of een Europeaan?'

P.J. Drooglever (2005). *Een Daad van Vrije Keuze; De Papoea's van Westelijke Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, 807 pp., ISBN 90 8506 178 4 (€ 45,-)

In deze studie laat de schrijver zien hoe het Nieuw-Guinea conflict ontstond, zich ontwikkelde en tenslotte werd opgelost. Dat gebeurt aan de hand van interviews en breed archiefonderzoek in binnen- en buitenland. Daarbij komen ook de interne ontwikkelingen op Nieuw-Guinea aan de orde. Het boek besluit met een verslag van de uitvoering van de Daad van Vrije Keuze en de reacties daarop in Nederland en in de Verenigde Naties. In het betoog staat de positie van de Papoea's centraal: in hoeverre werd hun ontwikkeling beïnvloed door internationale besluiten? Deze studie vormt de weerslag van een onderzoek dat het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis verrichtte in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Kees Lagerberg (2005). *Schuldig zwijgen; De Papua in zijn bestaan bedreigd*. Utrecht: Uitgeverij IJzer, 310 pp., ISBN 90 74328 92 X (€ 29,95)

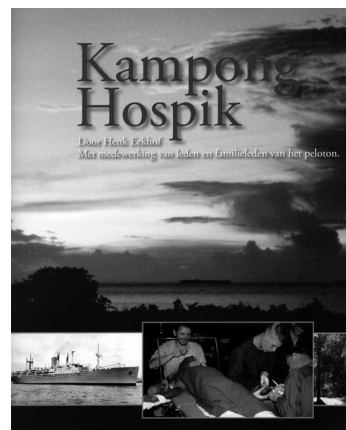
Dit boek laat op basis van niet eerder vrijgegeven archiefmateriaal, vraaggesprekken met betrokkenen en recente studies zien wat zich in de afgelopen decennia in Papua heeft afgespeeld en wat de rol van de belangrijkste actoren hierin is geweest. Het is tevens een gepassioneerd pleidooi om de Papua's te steunen in hun strijd om een rechtmatige plaats onder de zon.

Duco Hellema (2005). *De Karel Doorman naar Nieuw-Guinea; Nederlands machtsvertoon in de Oost*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, 220 pp., ISBN 90 8506 182 2 (€ 19,50)

Op 30 mei 1960 verliet het vliegekampschip Hr. Ms. Karel Doorman, met enige andere oorlogsbodems, de haven van Rotterdam voor vlag- en machtsvertoon naar Nieuw-Guinea. De missie liep uit op een mislukking. De Nederlandse schepen werden in verschillende havens geweigerd. Aan de hand van vele documenten wordt dit spectaculaire en dramatische moment in de Nederlandse geschiedenis beschreven. Een moment, dat het einde van Nederlands-Nieuw-Guinea inluidde.

Hans van de Wal (2006). *Een aanvechtbare en onzekere situatie, De Nederlands Hervormde Kerk en Nieuw-Guinea 1949-1962*. Hilversum: Uitgeverij Verloren, 384 pp., ISBN 90 6550 905 4 (€ 29,00)

In 1956 riep de synode van de Ned. Hervormde Kerk op tot bezinning over de 'aanvechtbare en onzekere situatie'. Dit geluid sloeg in als een bom, te meer daar de hervormde zending al sinds 1855 in Nieuw-Guinea werkte, 'Een dolksteek in de rug van de regering' en 'onvaderlandslievend' waren enkele van de toen geuite kwalificaties. In dit boek analyseert de schrijver de achtergronden en intenties van 'de Oproep' en de rol van de hervormde zending.

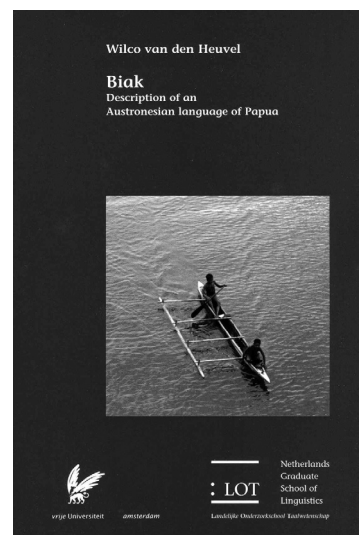
Henk Eekhof e.a. (2006) *Kampong Hospik, Van het Stroesezand naar het Kaimanese strand*. Uitgeverij St. Kampong Hospik, Noteboom 31, 4101 WS Culemborg, tel. 0345-515908. I-VIII plus 136 pp. (€ 35,00 + € 4,00 verzendkosten)

In dit fraaie boek, de met veel humor geschreven belevenissen van een 'Hospitaal-te-Velde' aan de zuidkust van toenmalig Nederlands-Nieuw-Guinea,

rijk geïllustreerd. Herrinneringsverhalen van het 1e Peleton Verzamelcompagnie van het 11e Geneeskundige bataljon over zijn militaire missie in de nadagen van de Nieuw-Guineakwestie.

Wilco van den Heuvel (2006), *Biak, description of an Austronesian language of Papua*. Utrecht, Uitgeverij LOT. xv + 478 pag., ISBN: 978 90 783 2810 0 (€ 34,50) www.lotpublications.nl/publish/articles/001950/book-part.pdf

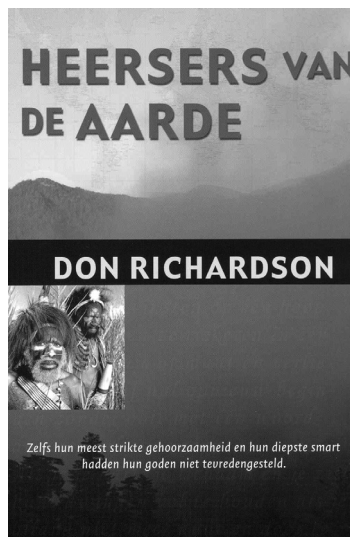
This thesis forms a description of the Biak language as it is spoken on the isle of Biak. The most important basis is being formed by spoken stories, jokes, sermons, songs,

prayers etc. which are being told in their natural environment. The focus is on the variant of the village of Wardo.

Henk Blom ofm (2006). *Mijn verhaal*. Eigen beheer; Henk Blom ofm, Deken Roesstr. 13, 3581 RX Utrecht, tel. 030 2324087.
171 pp. (€ 30,00 + verzendkosten).

Een rijk geïllustreerd boekwerk over de problemen gedurende 43 jaar bouwen van kerken, pastorieën hangbruggen e.d. in Papua. Illustratief is wat Broeder Henk zei tegen een geestelijke in de Kamuvalei: 'Pastoor, bij gebrek aan een hoogwerker heb ik zaterdag 200 man nodig die kunnen helpen.'

Don Richardson (2006). *Heersers van de aarde*. Hoenderloo, Novapress, 409 pp., ISBN 90 6318 270 8 (€ 16,90)

Een boeiend, avontuurlijk zendingsverhaal. De jonge Stanley Dale verandert van jong sulletje in de klas in een zelfbewuste jongeman. Hij volgt een opleiding op de Bijbelschool in Sydney en vertrekt naar Nieuw-Guinea om als zending onder de Yali's te werken. Dit wordt hem tenslotte ook noodlottig.

Stuart Kirsch (2006). *Reverse Anthropology, Indigenous Analyses of Social and Environmental Relations in New Guinea*. Chicago: Stanford Univ. Press, 296 pp. ISBN 0804753415 (\$ 55,00) ISBN 0804753423 (\$ 21,95 paper ed.)

This book attempts the reciprocal process of describing indigenous modes of analysis. It highlights participation in two political movements: an international campaign against the Ok Tedi mine, which is responsible for extensive deforestation and environmental problems and the opposition to Indonesian control over West Papua, including Yonggom (Muyu) experiences as political refugees in Papua New Guinea.

tion and environmental problems and the opposition to Indonesian control over West Papua, including Yonggom (Muyu) experiences as political refugees in Papua New Guinea.

De inhoud van vermelde publicaties is geheel voor rekening van de auteur(s) en sluit niet noodzakelijk aan bij de doelstellingen en visie van PACE.

SCHENKINGEN

Cees Lagerberg heeft zijn Nieuw Guinea collectie afgegeven met artefacten, boeken en documenten.

De missionarissen van het Heilig Hart in Tilburg hebben een aanzienlijke collectie artefacten. Op dit moment is PACE deze collectie aan het inventariseren en fotograferen.

De zoon van wijlen de heer Van Kempen heeft de collectie van zijn vader geschonken aan PACE. Het betreft een grote koffer vol etnografica, alsmede twee bijzondere blaasbalgen.

BESTUUR

Pim Schoorl, vice-voorzitter
Fransje Sollewijn Gelpke, secr.
Peter Waal, penningmeester
Piet Bots
Paul van den Brink
Leo Dubbeldam
Harry van der Heide
Suzie Joku
Harry Kamma
Jos Marey
Jaspert Slob
Rogier Smeede
Jaap Timmer

BUREAUSTAF

Anita Bouwman
Sjoerd Jaarsma
Koen de Jager
Nancy Jouwe

RAAD VAN ADVIES

Dhr. Otto Ap
Drs. Jone Bos
Drs. Nol Hermans
Drs. Fer Hoekstra
Mevr. Eef Mamoribo
Drs. Kees van den Meiracker
Drs. Frans Peters

COLOFON

PACE Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Papua Cultureel Erfgoed.

ABONNEMENT

PACE Nieuwsbrief verschijnt minimaal eenmaal per jaar. De nieuwsbrief wordt toegezonden aan onze donateurs.

REDACTIE

Koen de Jager
Nancy Jouwe
Miekee Kijne

OPMAAK

Sjoukje Rienks

REDACTIEADRES

info@papuaerfgoed.org

donaties

Uw bijdrage kunt u overmaken op Postbank 9112842 m.v.v.

- 'gift' of 'donatie'
- minimaal € 15,00

t.n.v. St. Papua Cultureel Erfgoed, Symfonielaan 18, 3438 EV Nieuwegein

Stichting Papua Cultureel Erfgoed

Symfonielaan 18
3438 EV Nieuwegein

T: (030) 604 5422;
F: (030) 604 6885
E: info@papuaerfgoed.org
www.papuaerfgoed.org

Postbank: 9112842
KvK nummer: 320 87784

